

Косач Олена Антонівна (Олена Антонівна Тесленко-Приходько)
1845-1927

180 років від дня народження

Псевдоніми: Зовиця, Е. Ластівка, Олена Ластівка

Сестра Петра Косача, Григорія Косача, Олександри Косач, тітка Лесі Українки, близька їй людина. Тітка та хрещена мати Михайла Косача. Мати рентгенолога Юрія Тесленка-Приходька.

Життєпис

Походила із гербового заможного українсько-козацького шляхетства, яке після скасування Гетьманщини отримало всі права російського дворянства.

Дитинство та юність

Народилася 9 (21 січня) 1845 року в місті Мглин Чернігівської губернії. Була четвертою дитиною в сім'ї Косачів: батько — колезький секретар Антон Григорович Косач (1814—1910) та мати — Марія Степанівна Чернявська (померла 3 (15) листопада 1848 р.). Після смерті матері дітей виховувала її рідна сестра Парасковія.

Олена отримала домашню освіту, а згодом закінчила акушерські курси при Київському університеті.

Зрілість

1876 р. притягалася до дізнання у справі революційного українського гуртка в Єлисаветграді. Цього ж року з двоюрідною сестрою Ю. Й. Круківською (в одруженні Бубнівською) сприяла втечі за кордон А. М. Макаревич, передавши їй закордонний паспорт рідної сестри Олександри Косач. Відтоді перебувала під негласним наглядом поліції, який було знято 26 липня 1878 р. через закриття справи за браком доказів. Брала активну участь у народницькому русі.

З 1877 року разом з Л. М. Драгомановою працювала вихователькою в денному притулкові для дітей робітників у Києві. Учасниця київського революційного гуртка «бунтівників».

Узимку 1878—1879 р. жила в Петербурзі, працювала акушеркою в лікарні.

Заарештована після 13 березня 1879 року у зв'язку із замахом на шефа жандармів Олександра Дрентельна. Була ув'язнена в Литовському тюремному замку. За розпорядженням міністра внутрішніх справ від 21 квітня 1879 р. вислана з Петербурга до Олонецької губернії під гласний нагляд поліції. З 8

травня цього ж року переведена до міста Пудожа Олонецької губернії (нині місто в Карелії, РФ), де пробула до 1881 р. Після постанови Особливої наради вислана в Західний Сибір — ще на п'ять років до міста Ялуторовська Тобольської губернії (нині місто Тюменської області, РФ).

На початку 1884 р. вийшла заміж за засланця П. В. Тесленка-Приходька. 25 грудня цього ж року в подружжя Тесленків-Приходьків народився син Юрій.

1891 р., відбувши термін заслання, разом із сином відвідала родину брата Петра Антоновича в Луцьку й Колодязному.

Влітку 1895 р. повернулася з сином із Сибіру.

1896 р. після повернення з заслання чоловіка жила в Ризі, а згодом і на Волині (Запруддя).

Під час Першої світової війни переїхала з родиною до Києва (вулиця Лабораторна, 11).

Останні роки життя

Померла в Києві 9 лютого 1927 року. Була похована на Байковому цвинтарі поруч із могилою Л. М. Драгоманової, приятельки з молодих літ. Поховання нині втрачене.

Творчість

Авторка низки гумористичних та історичних віршів українською мовою та стилізованої під Тараса Шевченка поеми-билиці «Ганна» (видана 1881 року під псевдонімом Олена Ластівка коштом брата Петра) — про недолю вбогої вдови, в якій загинув син-підпасич.

Косачів-племінників захоплювала цікавими й образними розповідями, які згадує Леся Українка у вірші «Забуті слова». Своїй «тьоті Єлі» Українка також присвятила вірш «Надія».

Похована у м. Київ. Була похована на Байковому цвинтарі (поховання нині втрачено).

Рекомендована література

- Денисюк І., Скрипка Т. Дворянське гніздо Косачів. Л., 1999;

- Доценко Р. І. Косач Олена Антонівна (Тесленко-Приходько) – письменниця, громадська діячка / Р. І. Доценко // Енциклопедія Сучасної України / НАН України, Наук. т-во ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 2014. – Т. 14. – С. 644.
- Денисюк В. Родина Косачів у Запрудді: Нові подробиці з біографії Лесі Українки та її родини // Волинь. 2001, 21 квіт.
- Косач Олена Антонівна // Енциклопедія сучасної України . - URL:<https://esu.com.ua/article-5494>
- Косач Олена Антонівна //Інститут історії України. - URL:http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Kosach_O_A
- Косач Олена Антонівна //Українська літературна енциклопедія. - URL:<https://1668.slovaronline.com/3929-%D0%BA%D0>
- Косач Олена // Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т. 3. – С. 1144.
- Комзюк В. Запруддя – пісенна душа Полісся / В. Комзюк // Леся Українка. Волинські сюжети : іст.-краєзн. нариси / О. Антонюк ; упоряд.: Н. Ю. Пушкар, В. М. Комзюк. – Луцьк, 2012. – С. 171–176.
- Стасюк Г. Династія письменників як літературознавча проблема : феномен роду Драгоманових-Косачів / Г. Стасюк // Дивослово. – 2012. – № 9. – С. 51–56.
- Пась Н. Штрихи до життєпису родини Косачів / Н. Пась // Полісся. – 2013. – 26 лют. – С. 3.
- Пушкар Н. Леся Українка дуже любила свою тітку / Н. Пушкар // Луцьк. замок. – 2005. – 20 січ. – С. 3.
- Янишин Б. М. Косач (Тесленко-Приходько) Олена Антонівна / Б. М. Янишин // Енциклопедія історії України / Інститут історії України НАН України. – Київ, 2008. – Т. 5. – С. 205.